

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

Τα κίτρινα δια των αυγών της Τυρινής και τα κίτρινα λευλεύδια. Ο ίκτερος και η Αποκρηά. Κάλτσες κίτρινες και κότες κατακίτρινες. Ο γομβρός που έρχεται γεργές σαν το έλαφι. Η πρώτη μπουκιά της βραδείας της Τυρινής. Το άποκρηάτικο φτέρνισμα στη Θεσσαλονίκη. Η Καστοριάνη «Μπουμπουνα». Φωτιά... έντομα κέντρος. Η άποκρηάτικη φωτιά των χωρικών. Η βυζαντινές «μετάνοιες». Έξοστρακισμός αυγών. Πώς άνοιγει και κλείνει η σαρκαστή.

Στην Γυραδονίτσα και τα άλλα χωριά του Μοριχόβου της Μακεδονίας, το τελευταίο βράδυ της Αποκρηάς, μαζεύουν τα «κίτρινα δια» (κρόκος), όσων αυγών θα μείνουν, μετά το φαγητό και τα φυλάει για να τρώουν ως φάρμακο για τον ίκτερο (χρυσή).
«Αν κανένα παιδάκι πάει ίκτερο, πέρνουν τους κρόκους αυτούς, τους άνακατεύουν με δ,τι λογής κίτρινα λουλούδια βρούσι, τα όποια στομαχίζουμε προηγουμένως, εάν είνε χλωρά, ή τα τριβουμε σε σκόνη αν είνε ξερά, και με το μίγμα αυτό αλοιβουν το πρόσωπο και το στόμα του παιδιού, λέγοντας τάν εξής έξοστρακικό στη γλώσσα του τόπου, του όποιου άποδίδομεν κατά το δυστατόν :

Νά φύγη ή κίτρινη ή μάσκα, της κίτρινας, της «χρυσής», νά πάη στα κίτρινα πουλιά στα κίτρινα λιθάρια, νά πάη στο κίτρινο νερό και στα ξαθά λουλούδια, νά πάη νά κάτση στα φλουριά,

στα κίτρινα τα φύλλα, στα κίτρινα γεμουκιά, και στα χλωμά πεπόνια, και στο παιδάκι μας να εθή το χρώμα το παλιό του, το κόκκινο σαν την αυγή, και τ' άσπρο σαν το γάλα.

Τό κίτρινο λουλούδι, που ός έπί το πλείστον χρησιμοποιούσιν, για την επάλειψη και για το έθρομ της «χρυσής», είνε ένα είδος άγριογαυράφιου, που το σπέρνουν ή γυναίκες στα χωράφια, μαζι με άλλα χωράφια λουλούδια. Άνθίζει το καλοκαίρι και το μαζεύουν και το ξεραίνουν για τη περίπτωσι αυτήν.

Όταν όμως δέν υπάρχει το λουλούδι αυτό, χρησιμοποιούν κάθε κίτρινο λουλούδι που θα βρούσι.

Γιά να φύγη δε ή «κίτρινη μάσκα της χρυσής» και να πάη στο παιό κίτρινο πράγμα, που θα βρεθή μπροστά της, κρημούν, άπάνω στο άρρωστο παιδί, ένα φλουρι, ή δτι δήποτε άλλο χρυσό κίτρινο νόμισμα έξουν.

Επίσης φορούσε στο παιδάκι, κάλτσες κίτρινες, τις όποιες πρέπει να τις πλένουν καλά, κάτω από το φως ένδς κίτρινου φαναριού, ο' ένα ποτάμι, για να πάη το νερό που φεύγει την κίτρινα δια του παιδιού, και να την πάη «στα κίτρινα λιθάρια, στα κίτρινα πουλιά, στα κίτρινα λουλούδια».

Οι ώρες άναλαμπές που ερίνει το ώχρό φώ: του φαναριού, άπάνω στο νερό που τρέχει, και πού φαίνονται σαν να τρέχουν και αυτές μαζί με το νερό, ξεγελούν τους άγαθούς τους χωρικούς, οι όποιοι νομίζουμε ότι είνε ή ώχρα άσθάνεια, που φεύγει, παίζουσα με τα νερά.

Στην Άραβησσό του Πόντου, το βράδυ της Αποκρηάς, σφάζουν κότες για να άποκρέψουν. Αν τύχη και βρεθή ο' αυτές καμμιά κότα κίτρινη, κρατούν το ζύγγι της, και μ' αυτό, αλοιφουν όσους πάσχουν από χρυσή.

Σ' άλλα μέρη πάλι, για να θεραπεύσουν τον ίκτερο, όχι μόνον της Αποκρηάς, άλλα και όποια δήποτε άλλη μέρα του χρόνου, σφάζουν μια κότα κίτρινη και καθώς είνε άψητη, σκεπάζουν με αυτή το κεφάλι του άρρωστου που τον λένε «Σαρή».

Σε πολλά μέρη της Μακεδονίας την τελευταία Κυριακή της Αποκρηάς, τα κορίτσια μέλις καθίσουν σε τραπέζι, την πρώτη μπουκία που θα βάλλουν στο στόμα τους δέν την τρώνε, άλλα θα την βγάλουν κρυφά - κρυφά, να μη τις δει κανείς, και την βάζουν στην τσέπη τους με τρόπο. Την μπουκιά αυτή, όταν πάνε να κοιμηθούν τη βάζουν κάτω από το προσκεφάλο τους, έπειτα στρώνουν τη ποδιά τους άπάνω στο κρεβάτι τους και λένε :

Άνοιγο μέρος για να εθή, ή μοίρα, ό τσιον γράφει να πάη ει; το πλάι μου γοργός σαν το έλαφι.

Και πάφτουν να κοιμηθούν, με την έλπίδα ότι όποιον άντρα όνειροφανών έκεινο, εκείνος χρωσι άλλο, θα είνε ο μάλλον σούχγός τους. Η ποδιά που στρώνουν στο κρεβάτι συμβολίζει το δρέμο ό όποιος άνοίγεται για νάρθη ό γαμπρός.

Στη Θεσσαλονίκη το έχουν σε πολύ κακό, να φταρνισθή κανείς, στο τραπέζι της βραδείας της Γυροφάγου. Πιττεύουν ότι το φτέρνισμα θα φέρη μέσα στο χρόνο, κάποια δυστυχία ο' εκείνο που φταρνίστηκε. Όταν φταρνιστή κα-

νεί, για να άποτρέψη το κακό, πρέπει να ερίση λίγο το πουκάμισό του.

Στη Καστοριά και γενικώς στη Δυτική Μακεδονία, τις ημέρες της Αποκρηάς δέν ντόνουνται σχεδόν διόλου, μασκοράδες, έξουν όμως το έθιμο, κάθε σπίτι να ανάβη μια μεγάλη φωτιά άπ' έξω από την πόρτα του, που την λέν «Μπουμπουνα».

Πάν' άπ' τη φωτιά αυτήνη πηδούν όλοι οι σπιτικοί, για να μη τους τρώη το καλοκαίρι οι ψύλλοι.

Στα χωριά όμως ή φωτιές αυτές, ή όποιες είνε τεράστιες, άναβονται κατά γευτοινίες και όχι κατά σπίτι.

Μετά το φαγητό, οι χωρικοί μαζεύονται εκεί, και άφου πηδήσουν, κάθονται ως το πρωί, χορεύοντας γύρω - γύρω στη φωτιά και τραγουδώντας, ένω ή νοικοκυρές, και τα κορίτσια κουμβολώνε κρασιά, μεζέδες, πητες και άλλα ψητά.

Στη Μακεδονία γενικώς, το βράδυ της Τυρινής, τηρείται το παλιό έθιμο των «Μετανοιών».

Ο κόσμος πηγαίνει στην έκκλησία, και άφου τελειώσει ο έσ. ε. ρ. νός, οι Χριστιανοί κάθονται στα σκαθια, κατό εστράν ήλικίας, με τους παπάδες πρώτους. Έπειτα ένας-ένας με την όρδάν, άρχίζοντας από τους νεωτέρους, περνούν μπρός από τας έρεές πωτα και έπειτα από τους γεροντότερους, και τους φιλούν τα χέρια, ή αν είνε συνομήλικοι το πρόσωπο, και τους ζητούν συγχώρεσι.

Συχώρεσε με, λένε, αν όλη τη χρονιά σου έκανα κανένα κακό.

Έγώ σε συγχώρω, κι' έσύ συχώρεσε με.

Φιλούνται πάλιν και περνούν.

Τη νύκτα ή άλληλοσυχώρεσις αυτή γίνεται μέσα στα σπίτια, μεταξύ συγγενών και φίλων.

Αί συγχωρούμενοι η υναίτες δίδουν γλυκίσματα και χορήματα στα μικρά παιδιά, τα όποια την βραδεία έκεινήν έξουν ένα πανηγύρι άληθινό και μια γε ναία εισπραξι από χορήματα και δώρα.

Σε μερικά χωριά του κάμπου της Νισούσης τη νύκτα της Τυρινής προς τη Καθάρη Δευτέρα, δέν άφήνουν ούτε έν' αυγό να ξετυλίξη μέσα στο σπίτι. Τα θεαρούν ως γρουσουζίκια, όνόμα και αυτών τον «φόλο» που βάζουν στις κότες, τον βγαίνουν εις το ύπαιθρο.

Ίτσικες Ζεπουστίνες

Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΕΣ ΓΚΑΦΕΣ

ΠΩΣ...ΛΕΓΕΤΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Γαλλική άστυνομία άπεφάσισε να νατερίση όσμη άστυφυλάκων όδηγών που να παρέχουν στις ξένους όσες πληροφορίες τους ζητούν, είνε για το δρόμο των είνε για τα διάφορα μνημεία.

Τους όδηγούς αυτούς άστυφυλάκους τους έμφορσαν όσες ήμπορούσαν και τους έξαπέλουν στους δρόμους. Οι καυμένοι, όμως, σαν πρωταρής, κάμνουν και μερικά λάθη, πολλά από το όποια είνε κομικά.

Ένας τέτοιος π.χ. πριν από λίγες μέρες έδινε εξηγήσεις ο' ένα γερμανό «Αμερικανών περιηγητών».

Όταν έφθασαν μπρός στην Παναγία των Παρισίων, ένας Αμερικανός του άπύρθηκε την ερώτηση :

- Τίνος έδρον είνε ή Παναγία των Παρισίων ;
- Του...Βίχνορος Ούγγα ! άπήγγισαν άφελότατα ο άστυφυλάξ όδηγός.

ΣΚΕΥΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ο γάμος έχει θλίψεις, άλλα ο άγαμος βίος δέν έχει χαρές.

Johnson

Τι είνε έρωμένη; Είνε μια γυναίκα μπροστά στην όποια ξεχνάει κανείς κ' έκεινα που θυμάται άπέξω, δηλ. όλα τα έλαττώματα του φέλου της.

Chamfort

